

Commissie Hoger Onderwijs

Rapport in het kader van het
kwaliteitstoezicht van de
HBO5-opleidingen

Sint-Aloysiusinstituut voor
Verpleegkunde

30577

Vlaanderen
is onderwijs & vorming

Rapport in het kader van het kwaliteitstoezicht van de hbo5-opleidingen
door de Commissie Hoger Onderwijs
30577 Sint-Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde

1. Conclusie

Onderwerpen	Oordeel
De onderwijsinhoud	Voldoende
Het onderwijsproces	Goed
De uitkomst van het onderwijs	Voldoende
Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg	Voldoende
Eindoordeel	Voldoende

De Commissie Hoger Onderwijs heeft bij haar beoordeling niet in overweging genomen of de opleidingen HBO5-Verpleegkunde conform de Europese Richtlijn betreffende de erkenning van beroepskwalificaties zijn ingericht. Deze problematiek zal worden onderzocht in een afzonderlijk, gezamenlijk rapport.

2. Bevindingen

Algemeen

Het SAL ziet het als een uitdaging om ervoor te zorgen dat de HBO5-opleiding verpleegkunde voldoet aan de wettelijke vereisten: de Europese richtlijnen 2005/36/EG en 2013/55/EU, de eisen gesteld in de gecoördineerde wet van 10 mei 2015 betreffende de uitoefening van de gezondheidszorgberoepen en niveau 5 van de Europese kwalificatiestructuur, zoals vertaald naar het niveau van gegradueerde (HBO5) in de Vlaamse kwalificatiestructuur (2009).

De onderwijsinhoud

De driejarige opleiding wordt over vijf modules gespreid en wordt zowel in een dag- als avondtraject aangeboden, waardoor werkstudenten de mogelijkheid krijgen om een deeltijdse job en studeren te combineren. Dit is een generieke, polyvalente opleiding verpleegkunde, maar er is wel voorzien in differentiatiemogelijkheden voor studenten. Zo hebben laatstejaarsstudenten de mogelijkheid om een *toepassingsgebied* te kiezen: Algemene Gezondheidszorg, Ouderenzorg, Geestelijke Gezondheidszorg en Zorg voor Personen met een Beperking.

De opleiding is gestoeld op het leerplan verpleegkunde (D/2004/0279/050) van het Katholiek Onderwijs Vlaanderen. De opleiding vertrekt vanuit *competentie-ontwikkelen leren* en is zeer praktijkgericht. Er zijn tien kerncompetenties.

Het ZER geeft een aantal voorbeelden van het afstemmen van de opleiding op de noden van het arbeidsveld.

De domeinspecifieke leerresultaten die recent zijn uitgewerkt werden niet als basis voor het curriculum van 2016-2017 gehanteerd omdat ze nog niet formeel zijn goedgekeurd. Op basis van de competenties die opgenomen zijn in de Europese richtlijnen heeft de opleiding beroepsrollen, die noodzakelijk worden geacht voor de beginnend gegradueerde verpleegkundige, geformuleerd. Deze rollen worden weerspiegeld in *leerlijnen* die de bouwstenen vormen van het toekomstig curriculum, alsook de rode draad doorheen de opeenvolgende modules.

Conclusie: Het ZER bevat voor dit onderwerp vooral een beschrijving van wat de laatste jaren is gedaan (en dat is heel wat), maar het bevat minder verantwoording of kritische reflectie naar de toekomst toe (bv. actiepunten).

Het onderwijsproces

Het ZER geeft een krachtige, korte en goed onderbouwde beschrijving van het onderwijsproces. Hierin zitten enkele interessante elementen zoals de “Aangepaste vakanties” en de “internationale stages”. Hopelijk kan de instelling op de ingeslagen weg verder gaan. Het zijn positieve en aan te moedigen initiatieven.

Beleidsbeslissingen inzake de vormgeving van het onderwijsproces zijn mee ingegeven door de bijzondere kenmerken van de studentengroep. Het ZER heeft dan ook veel aandacht voor het instroomprofiel van de opleiding. In het schooljaar 2014-2015 was er een rechtstreekse instroom van 42,9% uit het secundair onderwijs, vooral uit het BSO. Daarnaast was 16,7% afkomstig uit het hoger onderwijs (HBO5 en bachelor). Hier gaat het om studenten die de overstap maken vanuit een bacheloropleiding of studenten die de module Initiatie Verpleegkunde overdoen. 23,8% van de instromende studenten in de module Verpleegkundige Initiatie waren werkzoekenden (VDAB-contract of vrijstelling van stempelcontrole) en werknemers in opleiding (WIO). De 16,7% andere studenten horen niet tot deze categorieën en waren in het semester onmiddellijk voorafgaand aan de meting niet ingeschreven in het secundair of hoger onderwijs. Ongeveer 1/3 van de studenten geeft aan een functiebeperking of een andere reden voor ondersteuningsbehoefte te hebben, zoals faalangst, stress, psycho-emotionele moeilijkheden of een lage socio-economische status (SES). Volgens de laatst beschikbare gegevens (schooljaar 2013-2014) had de opleiding 43% studenten met een lage socio-economische status. Het hoog aantal studenten dat beroep moet doen op bijzondere begeleiding – gebonden aan een functiebeperking of andere ondersteuningsbehoeften - ligt erg hoog. Is dit niet mede een oorzaak van de hoge drop-out?

Het SAL zag de noodzaak in om de toelatingsproef aan te scherpen. Met enige voorzichtigheid zegt de opleiding dat de slaagkans voor de toelatingsproef afgenomen is van 89,8% bij de oude proef naar 57,7% bij de nieuwe proef. Dit zal verder worden opgevolgd en indien nodig zal de toelatingsproef worden bijgestuurd.

Een bijlage bij het ZER bevat een matrix waarin de relaties tussen competenties, werkvormen en toetsvormen worden gelegd. De toetsmatrix biedt een beeld over de

verscheidenheid aan toetsvormen. De opleiding heeft vastgesteld dat enkele competenties onvoldoende of unidimensioneel geëvalueerd worden. Deze inventarisatie vormde de basis voor het verder uitwerken van een geïntegreerd toetsbeleid. De toetsing is al grondig vernieuwd. Tot eind vorig schooljaar legden bijvoorbeeld studenten op het einde van elke module een *integratietoets* af en op het einde van de opleiding een *sleutelexamen*. Deze beide toetsvormen werden afgeschaft. In de plaats daarvan wordt in alle toetsingen meer casuïstiek verwerkt om meer tot integratie te komen. De focus is daarbij verschoven van kennis- en reproductievragen naar toepassings- en inzichtsvragen. De opleiding ondersteunt daarbij de docenten.

Het toetsbeleid is een van de positieve punten voor deze instelling. Ook opvallend is dat vrijstellingen enkel worden toegekend aan studenten die vanuit de bacheloropleiding Verpleegkunde overstappen (en uitzonderlijk vanuit de bachelor Vroedkunde).

In het ZER wordt veel aandacht besteed aan de stages en de begeleiding van de studenten daarbij. Dat zijn de fundamenteën van deze opleiding. Het SAL zet daarbij in op innovatieve stageconcepten. Jaarlijks zijn er een 9-tal studenten uit de module Toegepaste Verpleegkunde die een buitenlandse stage lopen in Peru, Malta of India.

Volgens het SAL is de intensieve begeleiding van studenten een van haar grote sterktes. Studentgerichtheid en laagdrempeligheid zijn kernwoorden binnen de opleiding. De opleiding wil de studentenbegeleiding nog verbeteren door het portfolio te optimaliseren, zodat studenten en docenten dit ervaren als een meerwaarde tijdens de trajectbegeleiding.

Er wordt wel verwezen naar een SSB-team met 7 leden met een zeer brede waaier aan opdrachten. Spijtig genoeg is er niet veel toelichting over hoeveel FTE personeel het team beschikt. Daardoor wordt het niet mogelijk om in te schatten of dit team voldoende is voor de omvang van de hulpvragen.

De opleiding is er zich van bewust dat er binnen het samenwerkingsverband een gezamenlijk onderwijs- en examenreglement moet vastgelegd worden.

Conclusie: De opleiding heeft oog voor de specifieke noden van de studentengroep. Zij houdt de vinger aan de pols.

De uitkomst van het onderwijs

Van de cohorten die in september 2010 t.e.m. september 2012 gestart zijn, heeft 43,4% het diploma gegradueerde in de verpleegkunde behaald. Gemiddeld verliet 17,3% de opleiding als zorgkundige.

Van de studenten die het diploma gegradueerde in de verpleegkunde behaalden, deed 71,6% dit in drie jaar. Voor 21,9% van de afgestudeerden bedroeg de studieduur 3,5 jaar, voor 4,4% vier jaar en voor 2,2% was dit 4,5 jaar.

De instelling rekruteert zeer veel studenten met een BSO-achtergrond, waarvan trouwens een belangrijk aantal behoort tot groep van personen met GOK-indicatoren. Daarnaast zijn er nog de zij-instromers en studenten toegelaten via een toelatingsproef. Een laag diplomarendement en een hoge drop-out van studenten is in deze situatie niet verwonderlijk. Spijtig genoeg laten de beschikbare gegevens geen verdere analyse toe. Het zou goed zijn op de resultaten per module te kennen en dit opgesplitst naar vooropleiding. Enkel werken met percentages is weinig zinvol daar sommige deelgroepen zo klein zijn dat percentages betekenisloos worden.

In een alumnibevraging uit 2015 bleek dat 94,2% van de afgestudeerden in minder dan 1 maand na afstuderen reeds een job in de zorg had. De overige 5,8% had binnen de 6 maanden na het afstuderen werk. 88,4% vond dat de opleiding hen goed voorbereid had op hun werk als verpleegkundige.

Er is een grote doorstroom van studenten HBO5 naar de brugopleiding voor Bachelor Verpleegkunde (maar het is niet duidelijk of dit een recente situatie is of een stabiele trend over de jaren heen). De nauwe samenwerking met de Thomas More hogeschool werkt hier drempelverlagend. In het academiejaar 2014-2015 waren er 24 afgestudeerde studenten van het SAL ingeschreven bij Thomas More (Lier, Turnhout of Mechelen) voor de opleiding Bachelor Verpleegkunde. Omwille van de verlenging van de bacheloropleiding verpleegkunde naar vier academiejaren, is het onduidelijk hoe de doorstroomprocedure naar de brugopleiding precies invulling zal krijgen.

Om de maatschappelijke relevantie van de opleiding aan te tonen, verwijst het ZER naar de lijst met knelpuntberoepen en de vergrijzing van de bevolking.

In het ZER wordt niet expliciet gerapporteerd over gesprekken met het regionale werkveld over kwalitatieve of kwantitatieve noden in de sector. Op verschillende plaatsen in het ZER wordt evenwel verwezen naar de contacten met het werkveld.

Conclusie: Dit onderwerp is vrij mager uitgewerkt.

Personeel, materiële voorzieningen en interne kwaliteitszorg

Voor 389 studenten was er in december 2015 een omkadering van 62,7 VTE onderwijzend en 9,4 VTE ondersteunend personeel. De gemiddelde leeftijd van het onderwijzend personeel bedroeg 40,6 jaar. De verhouding deeltijds-voltijds werkende docenten was respectievelijk 44,3% t.o.v. 55,7%. De man-vrouw verhouding bedroeg 17,1% t.o.v. 82,9%. Van het onderwijzend personeel had 64,3% een bachelordiploma ten overstaande van 35,7% een masterdiploma. 88,6% had reeds een bewijs van pedagogische bekwaamheid behaald, 11,4% volgde hiervoor op dat moment een opleiding.

Bijna 96% van het huidig onderwijzend personeel heeft nuttige ervaring in de zorg opgedaan alvorens de stap naar het onderwijs te maken. Meerdere docenten maakten gebruik van de mogelijkheid om bedrijfsstages te volgen. Het personeelsbestand is – rekening houdende met de opleiding - mooi gespreid volgens de verschillende variabelen: geslacht, diploma, deeltijds-voltijds.

Er is een goede opvang en begeleiding van de lesgevers. Het ZER beschrijft verschillende facetten van het personeelsbeleid (aanwerving, mentorschap, functioneringsgesprekken, vorming). Het budget dat onze school ter beschikking heeft, blijkt ontoereikend om aan de aanzienlijke vraag naar scholing vanuit de individuele docenten te voldoen. De school voorziet wel bijkomende middelen, maar is genoodzaakt om deze doeltreffend en doelmatig aan te wenden en scholingsaanvragen kritisch te behandelen.

Het SAL deelt bepaalde gebouwen en infrastructuur met de Thomas More hogeschool Lier. In maart 2016 verhuisde een deel van de secundaire afdeling van het SAL naar nieuwe panden, waardoor meer ruimte zal ontstaan voor de HBO5-opleiding. De infrastructuur lijkt – zeker gelet op de samenwerking met de hogeschool – adequaat. Het is evenwel niet mogelijk om te evalueren of de HBO5-opleiding voldoende gebruik kan maken van deze infrastructuur. Ook de stagepartners (20 ziekenhuizen, 44 woonzorgcentra, 13 psychiatrische instellingen, 13 voorzieningen voor mensen met een beperking en een

variërend aantal diensten thuisverpleging) stellen hun infrastructuur en materiële voorzieningen ter beschikking voor de on-the-job training van studenten.

Alle docenten zijn verantwoordelijk voor het verstrekken van kwaliteitsonderwijs. Het is de taak van de werkgroep Kwaliteit om indicatoren aan het licht te brengen, via systematische bevestigingen, die de basis vormen van een coherent beleid, eerder dan dat er intuïtief beleidsbeslissingen worden genomen.

3. Aanbevelingen

De onderwijsinhoud

Het verdient aanbeveling dat het Sint-Aloysiusinstituut voor Verpleegkunde (SAL) kritisch reflecteert over de toekomst van de aangeboden onderwijsinhoud.

Het onderwijsproces

Het verdient aanbeveling dat het SAL zich beraadt over het toelatingsbeleid voor studenten die niet voldoen aan de wettelijke toelatingsvoorwaarden.

Het verdient aanbeveling dat het SAL een systematische en geformaliseerde studietijdmeting invoert.

De uitkomst van het onderwijs

Het verdient aanbeveling dat het SAL kritisch reflecteert over het rendement, de drop-out, ... en de resultaten per module relateert aan de vooropleiding van de studenten.

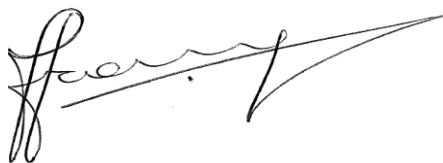
Slot

Uit het ZER ontstaat het beeld dat het SAL een degelijke opleiding aanbiedt, zonder franjes.

Het ontwerp van Toetsingsrapport werd aan de instelling bezorgd voor eventuele opmerkingen en/of bezwaren van technische aard. De instelling heeft geen opmerkingen en/of bezwaren geformuleerd op het ontwerp van toetsingsrapport.

Brussel, 25 november 2016

Voor de Commissie Hoger Onderwijs

Luc François

Voorzitter Commissie Hoger Onderwijs